

РЕШЕНИЕ

№ 81

гр. София, 29.07.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховен касационен съд на Република България, II Наказателно отделение в открито заседание на тринадесети май две хиляди и двадесет и втора година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БИСЕР ТРОЯНОВ
ЧЛЕНОВЕ: МИЛЕНА ПАНЕВА
ДИМИТРИНА АНГЕЛОВА

при секретаря Галина Иванова и с участието на прокурор Атанас Гебрев, като разгледа докладваното от съдия Ангелова наказателно дело № 295 по описа за 2022 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 346, т. 1 НПК и е образувано по жалба от подсъдимата Н. М., депозирана чрез защитника ѝ.

С присъда № 15 от 23.06.2021г. по НОХД № 784/2016г. Софийски окръжен съд – Наказателно отделение, 6 състав е признал подсъдимата Н. С. М. за виновна в това, че в периода от 29.07.1999г. до 26.04.2002г. в град К., Софийска област, при условията на продължавано престъпление в качеството си на длъжностно лице – счетоводител и специалист „фронт-офис“ в банка „ДСК“ ЕАД – клон К. е присвоила чужди пари – собственост на банка „ДСК“ ЕАД – клон К., връчени в това ѝ качество да ги пази и управлява – сумата от 246 950.57 лева, от сметки по парични влогове на клиенти на банката, като длъжностното присвояване е в особено големи размери и представлява особено тежък случай и на основание чл. 203, ал.1 вр. чл.201 вр. чл.26, ал.1 НК и чл. 54, ал.1 НК я осъдил на наказание лишаване от свобода за срок от десет години, което да бъде изтърпяно при първоначален строг режим, приспадайки времето, през което спрямо нея са изпълнявани мерки за неотклонение задържане под стража и домашен арест. На подсъдимата са наложени и наказания конфискация на част от имуществото ѝ и лишаване от право да заема държавни и обществени длъжности, свързани с управление и отчитане на парични средства за срок от десет години. С този съдебен акт подс. М. е оправдана по първоначално предявеното ѝ обвинение да е присвоила парична сума в размер на разликата от 246 950.57 лева до 730 650.57 лева, както и деянията да са извършени в периода от 07.12.1998г. до 28.07.1999г. и от 27.04.2002г. до 07.05.2002г. и сумата, която е присвоила, да ѝ е била поверена. В рамките на повторно осъществен въззивен контрол по жалба от защитника на подсъдимата, Софийски апелативен съд – Наказателно отделение, 1 състав с решение № 7 от 20.01.2022г. по ВНОХД № 989/2021г. е изменил атакуваната присъда, оправдавайки Н. М. по отношение обвинението с пострадал К. Т. Ц. за присвоена сума в размер на 2301.34 лева, за сумата от 1000.00 лева в резултат от неправилно сбиране на присвоени от сметка на Е. Г. П. суми и за сумата от

771.54 лева в резултат на неправилно общо сборуване на суми по отделните деяния в обхвата на продължаваната престъпна дейност като оправдал подсъдимата за присвояване на сума, представляваща разликата от 246 950.57 лева до 245 179.03 лева. Съдът е потвърдил присъдата в останалата ѝ част.

В касационната жалба на подсъдимата, депозирана чрез нейния защитник, се възпроизвеждат аргументите, изложени и пред въззивния съд. Отново се претендира, че част от атакувания акт по отношение на деветнадесет от вложителите е постановен при липса на първична счетоводна документация или неналичие на подпис на М. върху част от нея, което не би могло да я обвърже с присвоителни действия. Отправят се упреци, че за част от деянията по отношение на осем лица тя е осъдена в резултат на недопустими предположения на съдилищата по фактите, приели, че след като тя била извършила останалите посегателства, то е осъществила и тези. В жалбата се поддържа тезата, че тъй като не са разпитани 36 от вложителите, по отношение на суми от чиито сметки подсъдимата е призната за виновна в присвояването им, то следва да бъде оправдана, както и по отношение на други седем лица, чиито срочни влогове са прекратени, а вторите техни екземпляри от договорите им са били налични в банката – обстоятелство, което единствено би било възможно, ако те доброволно са ги предали и са се явили лично за прекратяване на договорите.

Авторът на жалбата декларира несъгласието си с позицията на Апелативен съд, че непредявяване от страна на първостепенния на счетоводни документи при отправено такова искане от защитата, не представлява съществено процесуално нарушение, тъй като с това поведение се ограничило правото на неговата подзащитна да депозира обяснения по делото. Не приема квалификацията, че това искане прикривало действително желаната цел за забавяне разглеждане на делото. Коментира се неоснователно отхвърляне и от втория съд на претенцията за назначаване на съдебно-счетоводна експертиза, тъй като с този доказателствен способ биха били отстранени всички недостатъци, посочени в жалбата.

На последно място касаторът излага убеждението си, че наложеното на Н. М. наказание е явно несправедливо, тъй като не отговаряло на нуждите на специалната и генерална превенция. Моли подсъдимата да бъде призната за невиновна, делото да бъде върнато за ново разглеждане, ако бъде преценено, че са допуснати съществени нарушения на процесуалните правила или да бъде „осъдена само за случаите, за които има безспорни доказателства“, което би рефлектирало и върху намаляване размера на наложеното ѝ наказание за деяние, осъществено преди повече от 20 години.

В съдебно заседание пред настоящия състав защитата поддържа и отново развива аргументите от касационната жалба, както и се застъпва позиция, че абсолютната погасителна давност за наказателно преследване по отношение на инкриминираната на М. деятелност е изтекла.

В съдебно заседание прокурорът твърди, че Апелативен съд е анализирал и правилно е оценил доказателствата по делото, давайки отговор на възраженията на защитата, които са идентични с тези от касационната жалба. Заявява, че наложеното на Н. М. наказание не е явно несправедливо, тъй като срокът на лишаването ѝ от свобода е в минималния, предвиден в санкционната част на приложимата правна норма, размер, а разпоредбата на чл. 55 НК е неприложима поради липсата на многобройни или изключителни смекчаващи отговорността ѝ обстоятелства. Моли жалбата да бъде отхвърлена, а решението на Софийски апелативен съд – оставено в сила.

Подсъдимата М. поддържа позицията на защитника си. В дадената ѝ възможност за последна дума изразява очакванията си делото да бъде върнато за

ново разглеждане, за да бъде назначена исканата от нея и защитата ѝ счетоводна експертиза и за да бъдат приложени от банка „ДСК“ документи, за които М. твърди, че са укрити.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните, изложеното в жалбата на подсъдимата чрез нейния защитник и в рамките на своите правомощия, прецени, че тя е допустима, но неоснователна.

Настоящият състав следва да обсъди на първо място твърденията на касатора за допуснати съществени пропуски в правоприлагащата дейност на двете предходни инстанции, които да са рефлектирали върху упражняване правата на част от страните в процеса, тъй като при подобна констатация, би се обезсмислило произнасянето по останалите наведени доводи.

Упрекът на защитата към контролирания съд е по повод отказа му да назначи претендирана от нея съдебно-счетоводна експертиза, чието заключение би изяснило наличието или не на аналитични сметки за всеки конкретен случай и би детайлизирало суми по всяка една от сметките на вложителите в „ДСК“ ЕАД - клон К.. Позицията на този съдебен състав е, че не всяко неудовлетворяване на доказателствена претенция на страна в процеса априори води до нарушаване на нейните права. Такова интервениране в правата ѝ би било налице, ако в резултат на отказа на съда да попълни доказателствената маса по делото /в конкретния случай чрез този доказателствен способ/, това би повлияло върху пълнотата на доказателствата, които са необходими за правилното установяване на фактологията по спора и съответно за адекватното приложение на материалния закон от страна на съда. В настоящия случай не сме изправени под подобна ситуация. В разглежданото производство освен изслушаното заключение на назначена във фазата на досъдебното производство съдебно-счетоводна експертиза, първостепенният съд е назначил допълнителна такава с конкретно поставени към експертите въпроси, които са се запознали и изследвали и по-голям обем от информация в сравнение с колегите си, изготвили заключение в хода на досъдебното производство, включително съпоставяйки всички налични документи и със заключенията на изслушаните съдебно-графологични експертизи. Както в заключението си, така и при изслушването си в съдебни заседания, експертите са направили много уточнения, детайлизирайки и променяйки изводите си. Претенцията на защитата пред второстепенния съд е била за назначаване на „нова“, но по същността си повторна съдебно-счетоводна експертиза, която да извърши анализ на партидите на 73 – те лица, за присвояване от чиито сметки М. е призната за виновна, да обособи различни групи партии съобразно липсата или наличието на нареждания – разписки, на положени подписи от титулярите и такива, при които е неясен техният автор. Напълно правилно второстепенният съд е отклонил това искане, тъй като отговор на тези въпроси е получен от експертите по депозираните по делото заключения на съдебно-счетоводни експертизи, а групиране на сметките по приложения от подсъдимата присвоителен механизъм /ако изобщо е налице подобна необходимост/ би могло да бъде осъществено и от съда, тъй като доказателствени източници в тази насока - гласни и писмени доказателства и доказателствени способности, изобилстват в материалите по делото и не е налице нужда от специални знания на експерти, които да подпомогнат съда в тази му дейност, каквато е и причината за назначаване на експертиза съгласно чл. 144, ал.1 НПК.

Осъществено процесуално нарушение от кръга на съществените настоящият състав не съзира и в непредявяване по искане на защитника от страна на първостепенния съд по време на изслушване заключението на назначена от него съдебно-счетоводна експертиза на документи, касаещи св. Д. 3. С.. В разрез с

твърдяното пред касационната инстанция, претенцията за предявяване на документи не е обвързана с желание на подсъдимата да депозира обяснения по тези от тях, позиционирани в искания класьор № 7, а касае задавани от защитата въпроси в рамките на приемане заключение на съдебно-счетоводна експертиза. Действително, съдът не е взел отношение по това искане, но съобразявайки контекста, в който то е направено, е задавал и дал възможност за задаване на допълнителни въпроси от страните към експертите за изясняване на поставеното питане, което със съдебния акт е намерило своя отговор. Отделен е въпросът, че в хода на провежданото първоинстанционно съдебно следствие е давана възможност на Н. М. да депозира обяснения, от която тя спорадично се е възползвала по повод разпити на конкретни свидетели, като нито тя, нито нейният защитник са били ограничавани да се запознават с всички доказателства по делото, били им достъпни както в рамките на досъдебното производство, така и при двукратното разглеждане на делото от различни състави на Софийски окръжен съд. Не следва да се подминава и факта, че самата подсъдима също се е лишила от тази възможност, отклонявайки се от наказателното производство чрез укриването си още в следващото съдебно заседание, довело до поредно определяне спрямо нея на мярка за неотклонение „задържане под стража“ и продължаване изслушване на вещите лица по тази експертиза и извършване на други съдопроизводствени действия в нейно отсъствие при законосъобразно приложена процедура по чл. 269, ал.3, т.1 и т.2 НПК до принудително осигуряване на участието ѝ в процеса. В този смисъл в дейността си нито първостепенният, нито въззивният съд са нарушили правата на страните в процеса до степен, ограничаваща ги да защитят и докажат своята теза.

Непочиващо на материалния закон и възприетата от съдилищата правна квалификация на дейността на М. е искането, афиширано в съдебно заседание пред настоящата инстанция, за прилагане на института на давността по отношение престъплението, в чието извършване тя е призната за виновна и осъдена. С първостепенната присъда, потвърдена в тази си част и от Апелативен съд, подсъдимата е призната за виновна за дейност, осъществена в периода 29.07.1999г. до 26.04.2002г. и квалифицирана като престъпление по чл. 203, ал.1 вр. чл.201 вр. чл.26, ал.1 НК. Към момента на извършването на деянията, в санкционната част на приложената правна норма е визирано наказание лишаване от свобода от десет до тридесет години, чийто максимум впоследствие е претърпял законодателна редукция до двадесет години. Прилагайки принципът, прогласен в чл. 2, ал.2 НК, съдът е отмерил наказанието лишаване от свобода на М. именно в рамките на по-благоприятния за нея закон – от 10 до 20 години. При тази ситуация наказателното преследване, съгласно чл. 81, ал.3 вр. чл. 80, ал.1, т.2 НК, се изключва по давност след изтичане на 22 години и 6 месеца от преустановяване на продължаваната престъпна дейност. Тази дата, съобразно атакувания съдебен акт, е 26.04.2002г., а абсолютната погасителна давност би била приложима на и след 26.10.2024г., очевидно ненастъпила към настоящия момент.

Неоснователни са оплакванията на касатора за произнасяне от съда при непопълване на делото с доказателства, носещи релевантна информация, превратното ѝ разчитане от наличните такива и базиране на недопустими предположения. Неколкократно се заявява в жалбата, че това води до необоснованост на съдебния акт, но по съществото си аргументите са насочени към пороци в доказателствено - и правноаналитичната дейност на съда, поради което и настоящата инстанция ще вземе отношение по тях.

Действително, при поредното разглеждане по същество на делото от Софийски окръжен съд, немалка част от свидетелите – вложители в Банка „ДСК“ ЕАД – клон К., не са били разпитвани, а са били заличени поради настъпила тяхна

смърт или влошено здравословно състояние. Това е дало основание на защитата да твърди, че непровеждането на непосредствен разпит или неприобщаване на показанията им по реда на чл.281, ал.5 вр. ал.1 НПК води до доказателствена необезпеченост на обвинението по отношение на деянията на М. спрямо влоговете им сметки и въпреки това тя е призната за виновна. Тази теза би била вярна, ако липсват други доказателствени източници, сочещи на съпричастност на едно лице към дейността – предмет на обвинението, но в конкретния случай са налични първични счетоводни документи за някои от тях – нареждания - разписки за теглене на сумите, в които подписите на титулярите са били поставени не от тях, а от подсъдимата, саморъчни декларации от всяко едно от тези лица в рамките на провеждана постфактум вътрешнобанкова проверка, че те не са извършвали разпоредителни действия със сумите по собствените си сметки и не притежават знание за това. В част от случаите на неналичие на първични счетоводни документи и показания на физическите лица – титуляри по съответната сметка, са обективирани факти, че именно подсъдимата е въвеждала данните за извършеното теглене в електронната система на банката.

Съдът изцяло е спазил принципа, прогласен в нормата на чл.14, ал.2 НПК, че доказателствата и средствата за тяхното установяване не могат да имат предварително установена сила, като е съпоставял помежду им всички доказателства, доказателствени средства и доказателствени способности, афиширайки своя подход и резултатът от аналитичната си дейност.

Тези разсъждения могат да бъдат отнесени и към действията спрямо сумите в банковите сметки на В. Н., И. С., М. С., Р. Т., С. Г., С. В. и Т. П., за които защитата твърди, че не се установява подписите и текста в документите, удостоверяващи теглене на съответните суми да са положени от подзащитната му или заключението на експертите по отношение техния автор е в сферата на вероятностите. При тези лица, част от които са разпитвани по делото – В. Н., Р. Т., С. В. и Т. П. /потвърждаващи тезата на обвинението/, въпреки неизясняване на въпроса кой и дали подсъдимата е полагала подписи вместо тях в платежните нареждания, впоследствие именно тя е отразявала операциите по теглене на паричните суми в аналитичните сметки на Банката, оставяйки следа в електронната ѝ система. Тези обективни данни, съотнесени и към показанията на свидетели, отричащи да са извършвали операции по изтегляне на внесени от тях парични суми и полагане на подписи на разходооправдателни документи, са достатъчни за съда да заключи, че именно Н. М. е извършила поредица от действия, за да присвои съответните суми. За част от лицата – титуляри на сметки, присвояване от които също ѝ е било вменено във вина, въпреки липса на нареждания – разписки или неяснота дали тя е полагала подписи върху налични такива, тя е оформяла множество други документи по съответната клиентска партида вместо титулярите на сметките и тези действия в своята хронология водят до единствения възможен извод, че тя е присвоила и сумите. Поради това са и некоректни упреците на защитата към контролирания съд, че приел съпричастността на подзащитната му и към тези деяния само въз основа на предположения – съдът е разгледал цялостната доказателствена съвкупност по делото за всяко конкретно лице и е обосновал позицията си на база на обективно съществуващи източници на доказателствена информация, а не основавайки се на маниера на действие на М. в останалите случаи.

Въз основа на адекватен прочит на релевантната информация и оценка на съдържимото в нейните източници съобразно действителното им съдържание, контролираният съдебен състав коректно е възприел фактологията по спора и я подвел под съответната приложима материалноправна норма.

При извършената констатация за неналичие на превратност в оценъчната дейност на въззивната инстанция и допуснати съществени процесуални нарушения, свързани с ограничаване правата на част от страните в процеса, следва да се обсъдят претенциите за явна несправедливост на наложеното на Н. М. наказание лишаване от свобода.

Съдът е отмерил наказанието на М. при прилагане разпоредбата на чл. 54 НК, отчитайки изтеклия дълъг темпорален период от осъществяване на деянията до реализиране на наказателната репресия спрямо извършителя им, чиято продължителност, обаче, е произтекла и от поведението на подсъдимата. След реализиране на последните посегателства тя се е укрила както от своите близки, оставяйки предсмъртно послание, така и от местоработата си, където в продължителен няколкогодишен период перманентно е присвоявала суми от сметки на клиенти на банката по техни спестовни влогове. Това е наложило спиране на образуваното спрямо нея наказателно производство за срок от 7 години, възобновено едва на 13.09.2009г. Впоследствие след изменение на изпълнявани спрямо нея мерки за неотклонение, препятстващи свободното ѝ придвижване и осигуряващи възможността ѝ за участие в производството, в съдебната фаза на първоинстанционния процес непосредствено преди приключването му, тя отново се е отклонила, довело до неизвършване на съдопроизводствени действия за определен период преди да бъде изпълнена процедурата, даваща възможност на съда да разгледа делото в нейно отсъствие при условията на чл. 269, ал.3 НПК.

Изтеклият времеви период и липсата на осъждения на М. към момента на осъществяване на престъпните посегателства, предмет на разглеждане по това производство, основателно са преценени като смекчаващи наказателната ѝ отговорност обстоятелства в степен да бъде наложена минималното по размер наказание, визирано в санкционната част на разпоредбата на чл. 203, ал.1 НК. Те, обаче, не са от категорията на многобройни или изключителни такива, за да бъде определено наказание под този законоустановен минимум.

Както бе отбелязано, самата М. има немалък принос в продължителността на разглеждане на наказателното производство. Самата тя, при установяването ѝ на 12.09.2009г. по повод обявяването ѝ за общонационално издирване по това дело, се е ползвала с документ за самоличност на друго лице, за да не позволи да бъде преустановено избягването от ангажиране на наказателна отговорност. Наред с това факт е перманентността в извършване на присвоителните действия във времето и то спрямо сметки на множество лица /73 брой/, вложили с доверие своите спестявания в банкова институция, чийто служител в лицето на подсъдимата всъщност ги е отклонил. Упоритостта в осъществяване на действията ѝ и множествеността на деянията в рамките на квалифицираната като продължавана престъпна дейност, наред с останалите, изложени отегчаващи отговорността на Н. М. обстоятелства, определят като напълно адекватен срокът на наказанието лишаване от свобода, отмерен от предходните съдебни състави.

При извършената констатация за неналичие на пропуски в оценъчната и правоприлагаща дейност на въззивната инстанция, както и допуснати съществени процесуални нарушения, рефлектирали върху правата на част от страните в процеса, настоящият състав стои на позицията, че атакуваният съдебен акт следва да бъде оставен в сила.

Поради това Върховен касационен съд – Второ наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 7 от 20.01.2022г. по ВНОХД № 989/2021г. на
Софийски апелативен съд – Наказателно отделение, 1 състав.
Решението не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

- 1.
- 2.